

מאמר יז

רשב"י ביטל שבחת התורה מישראל על ידי אור תורה הנסתור

לבבוד ל"ג בעומר יומא דהילולא של הרשב"י נראה לבאר דבריו רבינו האריז"ל, כי בפסוק: "עלית למרום שבית שני" רמזו רשב"י שב"י נוטריקון שמעון בן יוחאי, ולפי הסמכות חכמים הכוונה בזה, כי בשעת מתן תורה נתעבר משה רבינו עם נשמת רשב"י, כדי לעלות למרום לקבל את התורה לישראל, בהקדם לבאר דברי הפיטין האלקי רבי שמעון לבייא זי"ע בשיר בר יוחאי שנתקבל בכל תפוצות ישראל: "בר יוחאי נמשחת אשורי שמן שwon מחבריך". והנה ביטוי זה: "שמן שwon מחבריך" מבוסס על הפסוק (תהלים מה ח): "אהבת צדק ותשנא שwon מחבריך". רשות על בן משחר אלקיים אלקיים שמן שwon מחבריך".^① וצריך להבין איך מתקשר עניין זה לרבי שמעון בן יוחאי?^② גם עיר ביאור מדוע בחור הפיטין להזכיר רשב"י רק בשם אביו בר יוחאי ודילג על שמו הפרט? נקדים לבאר WHY סוד שרפי קודש בין רשב"י ובין רבי עקיבא רבו בשהייה בבית האסורים, כפי שמבואר בגמרא (פסחים קיב):

"חמשה דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחאי בשהייה חבוש בבית האסורים. אמר לו [רשב"י לרבי עקיבא] רבי למדני תורה, אמר [לו רבי עקיבא] אני מלמדך. אמר לו [רשב"י] אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות. אמר לו [רבי עקיבא], בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניך".

ותמהו המפרשים: א) איך יתכן שה坦נא הקדוש רשב"י יפחיד את רבו הגדול רבי עקיבא שימסרנו למלכות. ב) הלא רבי עקיבא כבר ישב אז בבית האסורים משום שנטפס כשלימד תורה ברבים, אם כן איך שייר כלל למוסרו למלכות. אלא ודאי שה坦נא רשב"י לא התכוון לפשוטם של דברים, אך כדרךם של חכמים נ"ל טמן בדבריו משל ומליצה להובייח לרבי עקיבא שילמד אותו תורה, וצריך להבין מה הייתה כוונתו במליצה זו.

"חס ושלום שתשתכח תורה מישראל"

כדי לבאר כל זה נקדים מה שמצינו **בגמרה** (שבת קלח): מחלוקת עצומה בין רשב"י לשאר החכמים, האם עתידה תורה שתשתכח מישראל או לא:

"תנו רבנן כשהנכנו רבותינו לברם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר (עמוס ח יא) הנה ימים באים נאים ה' אלקיהם והשלוחתי רעב הארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשם את דברי ה', וכחיב (שם יב) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו... תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לד כא) כי לא תשכח מפי זרעו, אלא מה אני מקיים, ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד".

ראוי להתבונן, הלא ברור כי רבותינו התנאים הקדושים שבכרם יבנה לא אמרו סתם: "עתידה תורה שתשתכח מישראל", אלא דקדקו כן מלשון הכתובים וגם ראו ברוח קדשם שכן יהיה מצב הדור בעקבות דמישיא, ואם כן איך דחה רשב"י את דבריהם באמרו: "חס ושלום שתשתכח תורה מישראל", וכי מה ראה רשב"י שהם לא ראו?

אולם ביאור העניין הוא, כי באמת רבותינו התנאים הקדושים שבכרם יבנה ראו היטב בעיניהם המאיירות, שמקור מצב שפלות הדור וגודל החשכות בעקבות דמישיא תשכח תורה מישראל, אלא שהתנא רשב"י אשר זכה שנגלו לו כל תעלומות סתרי תורה, והאריך תבל ומלואה באור קדושת תורה הנסתה, הנה על ידי כח תורתו ביטל שכחת התורה מישראל, בבחינת (איוב כב כח): "זתגוזר אומר ויקם לך", הקב"ה גוזר וצדיק מבטל, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, וכן גוזר הצדיק רשב"י בכח אור תורתו: "חס ושלום שתשתכח תורה מישראל".

בא וראה מה שכותב בתפארת שלמה (**ל"ג בעומר ד"ה ת"ר**) בשם ספרים הקדושים, רמז נפלא במאמר רשב"י: "חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו", כי בפסוק זה עצמו רמזו שלא תשכח תורה מישראל בזכות רשב"י, כי סופי תיבות של: **כ"ע ל"א תשכ"ח מפי זרעך הוא יוחאי**. נמצא שהפסוק עצמו מבואר

שהתורה לא תשכח בזכות זרעו של יוחאי שרמו בפסוק זה, שהוא התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי עכדה"ק. הרי למדנו מזה דברים ברורים כי רשב"י בכח קדושתו ביטל שכחת התורה מישראל.

ג' טעמים מדוע דוקא רשב"י ביטל שכחת התורה
ונראה לבאר העניין, מדוע דוקא רשב"י זכה לבטל בקדושתו שכחת
הتورה מישראל, על פי מה שמבואר במדרש (קהלת רבה א יג):

"לטובתו אדם למד תורה ושותח, שאילו היה אדם למד תורה
ולא שכחה, היה מתחסך בתורה שניים שלש שנים וחוזר
ומתחסך במלאתו, ולא היה משגיח בה לעולם כל ימיו,
אלא מתווך שאדם למד תורה ושותח אינו מזיז ואינו מזיע
עצמו מדברי תורה".

מבואר מזה כי גזירת שכחת התורה לישראל היא כדי שאיש ישראל יעסוק בתורה בלי הרף. והסבירו בזה על פי מה שנינו בגמרא (קידושין ל): "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו". נמצא שיש הכרח גדול שימשיך האדם לעסוק בתורה כדי שיוכל להתגבר על יצרו הרע על ידי התורה שהיא תבלין כנגדו, ומטעם זה ירדה שכחת התורה לישראל, כדי שייעסקו בתורה בלי הרף ואזו יוכלו להתגבר על היצר.

לפי זה יש לומר כי כל זה הוא רק לאדם שעוסק רק בחלק הנגלה שבתורה, ועודין לא זכה להציג חלק הנסתור שבתורה, כי אז יש חשש שאם לא ישכח ויזכור כל מה שלמד יפסיק מלמדות תורה ויתגבר עליו יצרו, אבל מי שזכה ללמידה פנימיות וסודות התורה, כי אז הוא רואה בחוש שהتورה אין לה סוף ותכלית כמבואר בזוהר הקדוש (ח"ג רעט): "דنبיעא דיליה באוריינטא ברזין סתימין לית סוף". נמצא כי מי שעוסק בפנימיות התורה וראה בחוש איך שהتورה אין לה סוף אינו צריך לזכור השכחה, כי אפילו אם לא ישכח כלל ימשיך לעסוק בתורה שאין לה סוף ותכלית.

יומתך לפרש בזה דברי נעים זמירות ישראל (תהלים קיט טז): "בחוקותיך אשתחשע לא אשכח דבריך". כי ידוע "חוקים" הם מצוות התורה שאין להם טעם גלוי. אולם כלל גדול הוא שאפילו החוקים

כמו פרה אדומה ותקיעת שופר שאין להם טעם בנגלה, אבל בתורת הנستر ישנים טעמים נפלאים ועמוקים לכל המצוות, פוק חזוי בזוהר הקדוש ובכתביו הארייז"ל טעמים נפלאים לכל המצוות שלוו כל מוחא סביל דא. זה שאמր דוד המלך: "בחקותיך אשטעש", מכיוון שאני משתעשע בחקותיך על ידי אני עוסק בסתרי תורה, לפיכך אני מתפלל: "לא אשכח דבריך", שלא ישלוט بي שר השכחה, שהרי אין סיבה לגזירת השכחה מכיוון שפנימיות התורה אין לה סוף.

מעתה יתבאר היטב, מדוע דוקא רשב"י שגילה בעולם חלק הנستر שבתורה זכה לבטל שכחת התורה מישראל, כי על ידי העסוק בפנימיות התורה שהם מים שאין לו סוף ותכלית, אין סיבה לגזירת שכחת התורה מישראל, שהרי אפילו אם יזכור כל מה שלמד ימשיך לעסוק בתורה בבחינת: "בחקותיך אשטעש לא אשכח דבריך".

אור תורה הנستر מבטל שכחת התורה שהוא חושך

ונראה לבאר עוד מדוע דוקא אור תורה הנستر מבטל שכחת התורה מישראל, על פי המבוואר בזוהר הקדוש (פר' מקץ קצג) כי השכחה היא מצד החושך: "arter da'at b'ihah shechach v'dia ho'ak d'satra d'chashr". בא וראה מה שביאר הבני יששכר (בסל' טבת מאמר דאות נ) מאמר חז"ל (בר' בד): "וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהם". על פי מה שתקנו בנוסח על הנסים: "בשעודה מלכות יון הרשעה על ישראל להשכיחם תורה". מבואר מזה שהיוונים ביקשו להשכיח תורה מישראל. והנה התורה נקראת אור ככתב (משל' ו כג): "כבי נר מצוה ותורה אור". אבל שכחת התורה היא מצד החושך היפך האור שנין שְׁבִּתְהַשְׁכָּחָה הוא אותיות חַשְׁכָּר, לכן: "וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהם", על ידי שעמדו על ישראל להשכיחם תורה ה' שהשכחה היא מצד החושך.

והנה ביטול השכחה הבאה מצד החשך הוא על ידי אור תורה היפך החושך, כמו שביאר הבני יששכר (שם מאמר ב אות יב) שמטעם זה שנעכו החשמונאים את היוונים שבקשו להגביר שכחת התורה, נעשה להם נס בהדלקת המנורה שהיא רמז על אור תורה כמאמר (ב'ב כה): "הרוץ להחכמים ידרים, וסימן מנורה בדורם". והנה מבואר בזוהר הקדוש (פר' בהעלותך קנג) כי חלק הנستر שבתורה נקראת "אור

תורה" כלשונו: "ויאינון רמשתדרין ברזי דאוריתא דאייהו או רכתי
בה ותורה או". ויש לומר שמטעם זה מנהג ישראל תורה להרבות
או רבל"ג בעומר יומא דהילולא של הרשב"י, לرمוז שזכה לגנות
בעולם תורה הנסתר שהוא בבחינת או ר תורה. לכן דוקא רשב"י בעל
זהו הר הקדוש שהאריך לישראל חלק הנסתר שבתורה, הנה הוא זכה
על ידי או ר תורה לארש את החשך וביטל שכחת התורה מישראל.
ועיין במאמר הבא שביארנו איך ביטל רשב"י שכחת התורה מישראל
על ידי תורה הנסתר, שהוא בבחינת או ר מקיף שمبرיח את
החיצונים].

ויש להוסיף תבלין על פי המבוא **בשער הכוונות לרביינו האריז"ל**
(דף ב ע"ג) וזה לשונו: "ונודע שאין השכחה מצויה אלא מחמת
הקליפות, כי הזכירה היא מצד הקדושה בסוד ואין שכחה לפנוי בסא
כבודך". והנה מבואר בדברי הרה"ק רבי חיים ויטאל זצ"ל (הקדמה לשער
ההקדמות), שעיקר תכלית עסוק התורה בחכמת הקבלה הוא לעקור
הគוצים שהם החיצונים מכרכם הקדושה, כלשונו: "ועיקר מגמותו
בידיעה זהה יהיה לבער קוצים מן הכרם, כי לנראים העוסקים
בחכמת זואת מחדדי חקלא". מעתה מבואר היטב כי דוקא רשב"י
שגילתה פנימיות התורה שתכליתה לבער קוצים מן הכרם, הנה הוא
זוכה לבטל שכחת התורה שהוא מחמת הקליפות.

תורת הסוד נשמת התורה מתלבשת בתורת הנגלה

שלישי בקדוש נראה לאבר מדור דוקא רשב"י ביטל על ידי או ר
תורתו שכחת התורה מישראל, על פי מה שכח הרה"ק רבי חיים
ויטאל זצ"ל תלמיד האריז"ל (הקדמה לשער ההקדמות), כי חלק הנגלה
שבתורה הוא בבחינת הגוף של התורה ואילו חלק הנסתר הוא
בחינת נשמת התורה, וכשם שהנשמה הפנימית מאירה את הגוף
החיצוני כך חלק הנסתר שבתורה מאיר את חלק הנגלה שבתורה,
כמוואר בזוהר הקדוש (פרק פנחס רמד): "ורובנן דמתניתין ואמור אין כל
תלמיד דלהון על רזין דאוריתא סדרו ליה". לפי זה כתוב שם:

"ונמצא כי המשנה והש"ס הם הנקרוא גופי תורה, והנה
דבריהם כחלום בלי פתרון, ורזיה וסתירה הפנימיים הנקרוא
נשמת התורה הם הם פתרון החלום הנפתר בהקץ, בסוד אני